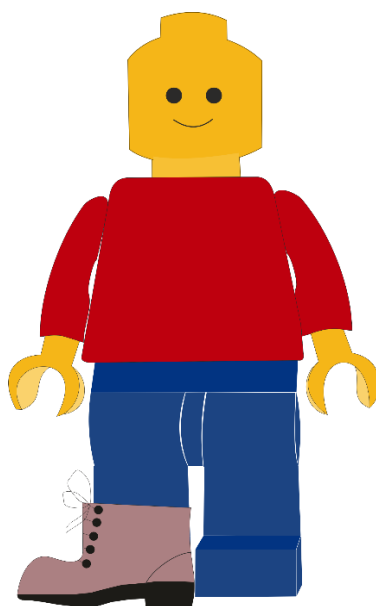

Čekatelský kurz Řemřich
ročník 2016

Příručka Organizace a práva

Veronika Zajícová

Obsah

1. Co je to právo a kdo má práva a povinnosti
 - 1.1. Fyzická a právnická osoba
 - 1.2. Právní osobnost a svéprávnost
 - 1.3. Zastoupení
2. Dělení práva
3. Delikty
 - 3.1. Přestupky
 - 3.2. Civilní delikty
 - 3.3. Trestné činy
4. Další důležité předpisy
 - 4.1. Úmluva o právech dítěte
 - 4.2. Rodičovská odpovědnost
 - 4.3. Ochrana osobních údajů
 - 4.4. Lesní zákon a ochrana přírody

Úvodní instrukce

Skriptá, která držíš v ruce (nebo čteš v elektronické verzi), jsou shrnutím obsahu vzdělávacích bloků z oblasti práva, které nás čekají na čekatelském kurzu. Jsou to takové „výpisky“ z toho, o čem se budeme společně bavit a měly by sloužit k tomu, aby sis mohl/a vše v klidu doma ještě jednou projít a ujistit se, že základním věcem rozumíš.

K úspěšnému složení zkoušky z oblasti práva je potřeba, abys:

1. pochopil/a základní pojmy a koncepty, o kterých se budeme bavit a
2. uměl/a tyto pojmy a koncepty vysvětlit a aplikovat na konkrétní situace, které Tě můžou při vedení družiny potkat.

Ve skriptech najdeš i některé kapitoly, kterými se budeme zabývat až na druhém víkendu. Přečti si i tyto kapitoly, určitě se Ti to bude na druhém víkendu hodit.:)

Pokud bys měl/a k tomu, čemu se budeme na Řemřichu věnovat, jakékoli dotazy či připomínky (např. něco by Ti nebylo jasné, doma by Tě napadla ještě nějaká dodatečná otázka apod.), rozhodně mě neváhej kontaktovat (filip.bobes@gmail.com).

A moc se toho neboj:)

Bobeš

1 Co je to právo a kdo má práva a povinnosti?

Právo je system. Na jednu stranu je to system příkazů, zákazů a dovolení, na druhou stranu je to system práv a povinností každého jednotlivého aktéra. Otázka ale je, kdo jsou ti aktéři... Aby mohl někdo, nebo mohlo něco mít práva a povinnosti, musí to mít **právní osobnost**. To v podstatě znamená, že právo k takovému aktérovi přistupuje jako k osobě, ne jako k věci. Osoba má svou osobnost, věc žádnou osobnost nemá. V právu rozlišujeme dva druhy osob, a to fyzické osoby (lidi) a právnické osoby (skautské středisko, obchodní korporace...)

1.1 Fyzická a právnická osoba

Fyzická osoba je každý člověk. Právnická osoba je uměle vytvořený subjekt, který může vystupovat v právních vztazích a mít práva a povinnosti podobně jako fyzické osoby. Příkladem právnické osoby je třeba vaše středisko nebo společnost, ve které pracují vaši rodiče. Aby mohla právnická osoba existovat, musí být někde zapsána (třeba ve spolkovém, nebo obchodním rejstříku, nebo zřízena zákonem).

Při právním jednání je právnická osoba zastupována fyzickou osobou (nebo osobami). Jménem právnické osoby má právo jednat její (předem stanovený) statutární orgán, nebo někdo, kdo k tomu získal jeho svolení (=plnou moc). Členům nebo zaměstnancům právnické osoby je zákonem umožněno v omezené míře jednat jménem této právnické osoby.

Statutární orgán je vedoucí orgán každé právnické osoby. Může za ní právně jednat v čemkoli (nákupy, jednání s úřady, s bankou). Kdo je člen statutárního orgánu, to je vždy napsáno ve veřejném rejstříku, kde je existence právnické osoby zapsaná.

Statutárním orgánem junáckého střediska je vedoucí střediska. Vedoucí střediska může jménem tohoto střediska zakoupit pozemek na tábořiště nebo pronajmout na celý rok klubovnu jinému středisku. Vedoucí oddílu není statutárním orgánem oddílu (oddíl nemá právní osobnost) ani střediska, může ale za středisko v některých věcech souvisejících s oddílem právně jednat. Může tak například uzavřít nájemní smlouvu na víkendové ubytování oddílu v chatkách nebo si na oddílový výlet pronajmout jménem střediska autobus. Rádce družiny může jménem střediska nakoupit pastelky. Důležité je, že cokoli někdo koupí jménem střediska, patří středisku, protože středisko má právní osobnost, a má proto právo vlastnit majetek.

1.2 Právní osobnost a svéprávnost

Právní osobnost

Právní osobnost je chápána jako možnost mít práva a povinnosti, být účastníkem právního vztahu. Fyzická nebo právnická osoba může díky právní osobnosti uplatňovat svá jednotlivá subjektivní práva což je například právo vlastnit majetek, dědit nebo být obdarován.

Příklad: Skautské středisko může vlastnit klubovnu; každý z nás má právo na život. Naopak pes nemůže nic vlastnit.

Právní osobnost získává právnická osoba dnem vzniku (bez ní by vůbec nemohla existovat) a ztrácí ji svým zánikem. Fyzická osoba získává právní osobnost dnem narození a ztrácí jí smrtí.

Svéprávnost

Svéprávnost je způsobilost (schopnost) nabývat práv a brát na sebe povinnosti na základě vlastního rozhodnutí. Fyzické nebo právnické osobě umožní svéprávnost aktivní jednání v právních vztazích, například uzavírání smluv.

Příklad: Středisko si může pronajmout louku na tábor; kdokoliv z vás si může koupit sušenku.

Svéprávnost vzniká u fyzické osoby v plném rozsahu dovršením osmnáctého roku života. Před dosažením této hranice má fyzická osoba způsobilost pouze k takovému právnímu jednání, které je svou povahou přiměřené rozumové a volní vyspělosti jejího věku (chápe následky svého počínání a umí projevit svojí vůli navenek).

Například: Malé dítě si může koupit zmrzlinu (může uzavřít kupní smlouvu na zmrzlinu), ale už si nemůže koupit třeba kolo za 20 000 nebo auto.

Je možné FO zbavit svéprávnosti, ale nikdy ne zcela. Lze jí jen omezit v určitých oblastech, a to pouze rozhodnutím soudu a nejdéle na 3 roky s možností prodloužení.

Právnícká osoba získává svéprávnost dnem účinnosti jejího zápisu do příslušného rejstříku (například obchodního).

ROZDÍL OSOBNOST/SVÉPRÁVNOST: Všimněte si v odstavci o právní osobnosti slov “mít práva a povinnosti” a v odstavci o svéprávnosti slov nabývat a brát. V případě právní osobnosti se jedná o to, že právnícká nebo fyzická osoba má nějaké právo nebo povinnost, které jí vyplývají například ze zákona. Svěprávnost znamená, že se právnícká osoba může vlastním rozhodnutím zavázat k dalším povinnostem a získat další práva. Například tím, že s někým uzavře smlouvu, ze které jí vyplývá nějaká povinnost.

1.3 Zastoupení

Jak si PO může zakládat práva a povinnosti? Jak projevuje svojí vůli navenek? Skrze zastupujícího člověka → zastoupení

Co je zastoupení? Dělán nějakou činností jménem někoho jiného.

Jak zastoupení vzniká?

1. Ze zákona – dítě + zákonný zástupce
2. Dohodou – já se dohodnu s někým, že mi půjde něco koupit/vyřídit na úřad. Dám mu „plnou moc“ a s tím papírem mi to dotyčný půjde vyřídit. Pro třetí stranu je rozhodující to, co je v plné moci (když je tam napsáno „auto“, je pro prodávajícího jedno, jaké auto zástupci dá, jen to nesmí být autobus)
3. Výkonem funkce – u PO. Vedoucí oddílu je z výkonu své funkce zástupcem střediska. Může uzavírat smlouvy v rozsahu svojí působnosti (pro oddíl nakoupit mapy, lístky na vlak,...). Vedoucí je zástupce střediska. I vlče, kterému je 10, může jít koupit máslo. To ale není jeho majetkem, je majetkem střediska. Způsobilost nezletilých k vykonávání role zástupce v souladu s jejich věkem: může koupit sobě, může i jinému.

Skautský oddíl nemá právní osobnost a není právníckou osobou. Nemůže proto vlastnit žádný majetek a nemůže vstupovat do právních vztahů. Majetek, o kterém se říká, že patří oddílu, patří ve skutečnosti středisku.

STATUTÁRNÍ ORGÁN

= obecné zastoupení každé PO.

Statutární orgán je zmocněn k jakémukoli právnímu jednání, které PO potřebuje. Vnitřní pravidla fungování PO nemohou zneplatnit chování statutárního orgánu navenek (např. pokud středisková rada zakáže vedoucímu střediska koupit nové střediskové auto a on ho přesto koupí, bude ta kupní smlouva platná a středisko bude muset auto zaplatit).

Kupování majetku: musím posoudit, jestli nákup věci vyplývá z mé funkce a jak jsem omezen střediskovými a skautskými předpisy. Např. nákup větších věcí (teepee) musí být dohodnuté se statutárním orgánem individuálně nebo pravidlem (usnesení střediskové rady). Vedoucí oddílu asi nemůže dojít k závěru, že může z výkonu svojí funkce koupit pro oddíl auto (moc velká věc).

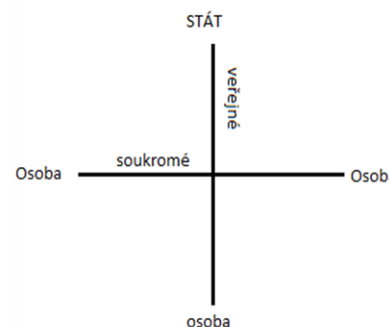
Příklad: Pokud byste se s partou kamarádů rozhodli koupit domek na klubovnu, musel by kupní smlouvu podepsat každý z vás a každému by potom patřila také jenom část domku. Je to z toho důvodu, že parta nemá právní osobnost a tudíž nemůže vlastnit majetek a nemá ani svéprávnost, aby mohla uzavřít kupní smlouvu. Když kupuje klubovnu skautské středisko, stává se domek jeho majetkem (nikoliv majetkem jeho členů) a smlouvu podepisuje jménem tohoto střediska jen osoba, která je oprávněna jménem střediska jednat. Skautské středisko vlastnit domek může, protože má právní osobnost a smlouva může být jeho jménem podepsána proto, že středisko má i plnou svéprávnost.

To, že vy můžete jako fyzické osoby podepsat kupní smlouvu na domek, je dáno tím, že máte od osmnácti let plnou svéprávnost. Kdyby vám bylo 6 let, smlouva by byla prohlášena za neplatnou, protože si šestileté dítě neuvědomuje hodnotu takového množství vydaných peněz a smysl svého počínání - tedy není způsobilé k takovému právnímu jednání. Na druhou stranu si může šestileté dítě koupit třeba kopeček zmrzliny. Je dostatečně rozumově vyspělé, aby chápalo smysl svého počínání a je tedy způsobilé k uzavření ústní kupní smlouvy o nákupu zmrzliny.

2 Dělení práva

Dělení práva:

- **soukromé** (upravuje soukromé vztahy soukromých osob v rovném postavení)
- **veřejné** (upravuje vztahy s veřejným zájmem, kde vystupuje stát z pozice moci)

Normy = pravidla určující soužití lidí (např. společenské normy, skautské normy, právní normy)

Právní normy = základní kameny právního systému. Podmínky, které musí normy splňovat:

1. musí být všeobecně závazné = platí pro všechny na daném území nebo v dané komunitě
2. musí být vynutitelné = dodržování pravidel se hlídá a při porušení je zajištěna náprava nebo potrestání
3. musí být předem dané = není možné někoho potrestat za to, co v době spáchání nebylo právně upraveno – člověk nemohl vědět, že to je protiprávní. → je možné vás potrestat za cokoli, co JE zákonem/předpisem upraveno.

Na základě právních norem mohou lidem vzniknout práva a povinnosti (*mám právo na soudní ochranu, pokud někdo porušuje má práva; mám povinnost dodržovat zákon*)

Co má společného právo a stát?

Stát zajišťuje bezpečné soužití obyvatel skrze soubor právních norem. Právní normy schvalují státní orgány (např. parlament ČR) = jejich souhrn se jmenuje právní řád. Moc státu umožňuje vynutitelnost práva.

Vztažení teorie na praxi ČR: Všechny právní předpisy právního řádu České republiky musí být schváleny před tím, než se jimi musí člověk řídit a být zveřejněny v písemné podobě. Týkají se všech občanů České republiky a lidí, kteří se na území ČR pohybují. Pokud někdo z nich některý z předpisů poruší, existuje Policie, která daný přečin odhalí a soudy, které rozhodnou o trestu. V případě některých (obvykle méně závažných) přečinů může o potrestání rozhodnout nějaký jiný orgán nebo činitel - přestupková komise, lesní stráž, vodní stráž apod.

Platnost právních norem

Ústava, zákony, nařízení vlády, vyhlášky ministerstev: mají působnost na celé území ČR.

Vyhlášky krajů, měst a obcí: mají působnost jen na příslušném území (území vydavatele).

Kde najít platné předpisy?

Zákony: ve Sbírce zákonů/na internetu (www.zakonyprolidi.cz)

Místní vyhlášky: na úředních deskách příslušných úřadů/na internetu

TIP: hodí se zjistit si, jak se mě týkají vyhlášky na místech, kam jezdíme s oddílem (parkování, obecní vodovod, hluk,...)

Právo je věc výkladu – při pochybnostech je třeba se obrátit na odborníka! (ve středisku)

3 Delikty

Jak bylo řečeno v kapitole 1, existuje právní řád, který obsahuje ve svých jednotlivých částech pravidla chování, naše práva či povinnosti. Pokud se někdo neřídí těmito pravidly nebo je vědomě porušuje, pak se dopouští jednání, které může být pro celou společnost lidí nebezpečné. Proto zákonodárci sepsali všechny možné varianty nebezpečného chování a rozdělili je podle jejich stupně (míry) nebezpečnosti pro společnost na:

a) přestupky = správní delikty (proti celé společnosti)

- jsou sepsány zejména v přestupkovém zákoně. Jedná se protiprávní chování, které je pro společnost méně nebezpečné než trestný čin (např. rušení nočního klidu, jízda na kole v pěší zóně atd.)
- za porušení následuje sankce převážně ve formě pokuty (řeší a ukládá např. přestupková komise města, popř. orgán státní správy)
- za přestupek osobu stíhá stát (jím pověřený úřad nebo policie)

b) civilní = občanskoprávní delikty (proti jednotlivci)

- upraveno v občanském zákoníku
- např. způsobená škoda, nezaplacený dluh atd.
- Vymáhá poškozená osoba u soudu

c) trestné činy = nejzávažnější (proti celé společnosti)

- trestný čin je přesně definován v trestním zákoně. Jedná se o takový čin, jehož znaky jsou v trestním zákoně popsány a který je pro společnost nebezpečný
- za trestný čin následuje sankce, která je stanovena zákonem (řeší a ukládá soud): odnětí svobody, zákaz činnosti, pokuta, veřejně prospěšné práce, odejmutí věci atd.
- Za trestný čin osobu stíhá stát (Policie ČR, státní zástupce)

3.1 Přestupky

O co jde?

- odpovídá se za zaviněné (stačí nedbalostí) porušení právního předpisu (např.: zk. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, hygienické vyhlášky, lesního zák., zák. o silničním provozu, aj.)
- a to za ohrožení zájmů společnosti (veřejného zájmu - zejména pořádku, slušnosti, bezpečnosti,... nebo pravidel pro "zvláštní" činnosti - např. využívání lesů, plavbu, provoz auta,...)
- odpovídá fyzická osoba od 15 let, v důsledku jejíhož jednání byl předpis porušen
- nejobvyklejší delikty (přestupky) se promlčují za 1 rok.

Příklady přestupků: neoprávněné lovení a odchyt zvěře, narušení režimu ochrany vojenského zařízení či prostoru, porušení pravidel provozu veř. koupaliště, porušení povinností při pořádání zotavovací akce, neoprávněný vjezd do lesa, porušení pravidel silničního provozu aj.

Sankce: obvykle pokuta, někdy propadnutí věci, zákaz činnosti, aj. (nikdy ne trest odnětí svobody)

- rozhoduje policie, přestupková komise obecního úřadu, lesní/vodní/myslivecká stráž, nebo jiný speciální orgán

(hygienik, hajný, stavební úřad, ...)

Praktické tipy:

1) Kdo mě může kontrolovat?

Projednat přestupek a uložit sankci, kterou může být napomenutí, pokuta, zákaz činnosti a propadnutí věci, mohou **pouze orgány, kterým to dovoluje zákon.**

a) "obecné" přestupky (proti pořádku, slušnosti, apod. --dle přestupkového zk., a vyhlášky o silničním provozu, aj.) je oprávněna projednat a uložit sankci policie obecní, policie státní, obecní úřad v přestupkové komisi.

b) speciální delikty (v odborné oblasti -- např. proti hygienickému zákonu/vyhlášce, proti lesnímu zákonu/...) projednává zpravidla zákonem stanovený odborný orgán (hygienik, lesní správa,...)

Z toho plyne →starosta ani policie nemůže stíhat porušení hygienické vyhlášky na táboře :)

2) Co je blokové řízení?

S přihlédnutím k naší činnosti bude v přestupkovém řízení ukládána nejčastěji asi pokuta a to většinou **příkazem na místě**. Zákon stanovuje pro příkaz na místě několik pravidel:

- Příkazem na místě lze uložit pokutu **do 10 000,- Kč**, (osobám od 15 do 18 let max. 2500,-).
- Příkaz na místě lze použít, je-li přestupek spolehlivě **zjištěn** a pokud **nepostačuje domluva** a obviněný souhlasí, že přestupek spáchal a **je ochoten pokutu zaplatit**.
- Proti uložení pokuty příkazem na místě se **nelze odvolat**. Pokud jsme tedy už jednou s pokutou souhlasili nebo jsme ji i zaplatili, nemůžeme se proti této pokutě dodatečně odvolávat.
- Máme-li pocit, že jsme se ničím neprovinili, **můžeme zaplacení pokuty odmítnout**. Tehdy proběhne běžné správní řízení, které rozhodne o naší vině či nevině. Pokuty ukládané **ve správním řízení však mohou být vyšší**. Také, pokud budeme ve správním řízení uznáni vinnými, zaplatíme státu náklady řízení. Proti prvoinstančnímu rozhodnutí se můžeme odvolat k odvolacímu (nadřízenému) správnímu orgánu. Při nespokojenosti s rozhodnutím tohoto odvolacího orgánu se můžete obrátit na soud.
- Pověřené osoby jsou **povinny se prokázat** (například služebním odznakem, průkazem, uniformou apod.)

nemůžeme-li zaplatit pokutu na místě (ale souhlasíme s příkazem na místě), dostaneme **příkazový blok**. Na tomto bloku najdeme i poučení o způsobu zaplacení pokuty, o lhůtě její splatnosti a o následcích nezaplacení pokuty

3.2 Civilní delikty

I za skutek, který není trestným činem nebo přestupkem, nese člověk odpovědnost. Pokud někdo svým jednáním způsobí jinému (právníké i fyzické osobě) nějakou škodu, musí tuto škodu nahradit, i když se při jejím vzniku nedopustil trestného činu ani přestupku.

Existuje tedy také odpovědnost tzv. občansko-právní, která se v plné míře projevuje od 18 let. Pokud někdo způsobí někomu druhému škodu, musí tuto škodu napravit nebo uhradit. Tato odpovědnost se v omezené míře týká i osob mladších 18 let (zde žádná hranice 15 let neexistuje, určitou odpovědnost má tak i třináctiletý skaut).

Pokud se odpovědnost u osoby mladší osmnácti let neprokáže, bude za zaviněnou škodu odpovědný zákonný zástupce nebo právníká či fyzická osoba, které bylo dítě svěřeno. Za řadu škod způsobených dítětem na oddílových akcích odpovídá středisko, které může žádat náhradu na vedoucím, který zanedbal své povinnosti.

O co jde?

- odpovídá se za zaviněné porušení právní povinnosti (např. škoda, nezaplacený dluh) podle občanského zákoníku (aj.)
- a to za vzniklou škodu či ušlý zisk
- odpovídá každá fyzická i právníká osoba, která škodu způsobila (je povinna nahradit škodu)
- nezletilý odpovídá společně s tím, kdo měl vykonávat dozor (mezi sebou se dělí podle zavinění)

Co všechno může spadat pod občansko-právní odpovědnost?

Podle zákona 89/2012 Sb., Občanský zákoník

Odpovědnost za škodu na majetku, nemajetkovou újmu, ublížení na zdraví, porušení smluvní povinnosti...

Předcházení hrozícím škodám

§ 2900 (...) [každý] je (...) povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k bezdůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo vlastnictví jiného.

§ 2901 (...) [každý] má povinnost zakročit na ochranu jiného (...), kdo vytvořil nebezpečnou situaci nebo kdo nad ní má kontrolu, anebo odůvodňuje-li to povaha poměru mezi osobami. Stejnou povinnost má ten, kdo může podle svých možností a schopností snadno odvrátit újmu, o níž ví nebo musí vědět, že hrozící závažností zjevně převyšuje, co je třeba k zákroku vynaložit.

§ 2902 Kdo porušil právní povinnost (...) oznámí to bez zbytečného odkladu osobě, které z toho může újma vzniknout a upozorní ji na možné následky. Splní-li oznamovací povinnost, nemá poškozený parvo na náhradu té újmy, které mohl po oznámení zabránit.

§ 2903 (1) Nezakročí-li ten, komu újma hrozí, (...) nese ze svého, čemu mohl zabránit.

Odpovědnost za škodu

- Každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti.
- Škoda je způsobena fyzickou osobou nebo právníkou osobou, když byla způsobena při jejich činnosti těmi, které k této činnosti použili (zaměstnanci, vedoucí ve skautu...)
- Odpovědnosti se zproští ten, kdo prokáže, že škodu nezavinil.

Nutná obrana & Krajní nouze (civilní)

1. Nutná obrana (§ 2905)

Kdo odvrací od sebe nebo od jiného bezprostředně hrozící nebo trvajících protiprávní útok a způsobí přitom útočníkovi újmu, není povinen k její náhradě. To neplatí, je-li zjevné, že napadenému hrozí vzhledem k jeho poměrům újma jen nepatrná nebo obrana je zcela zjevně nepřiměřená, zejména vzhledem k závažnosti újmy útočníka způsobené odvracením útoku.

2. Krajní nouze (§ 2906)

Kdo odvrací od sebe nebo od jiného přímo hrozící nebezpečí újmy, není povinen k náhradě újmy tím způsobené, nebylo-li za daných okolností možné odvrátit nebezpečí jinak nebo nezpůsobí-li následek zjevně stejně závažný nebo ještě závažnější než újma, která hrozila, ledaže by majetek i bez jednání v nouzi podlehl zkáze. To neplatí, vyvolal-li nebezpečí vlastní vinou sám jednatel.

Odpovědnost za škodu způsobenou těmi, kteří nemohou posoudit následky svého jednání

(§ 2920)

(1) Nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, nebo ten, kdo je stížen duševní poruchou, nahradí způsobenou škodu, pokud byl způsobilý ovládnout své jednání a posoudit jeho následky; poškozenému náleží náhrada škody i tehdy, nebránil-li se škůdci ze šetrnosti k němu.

(2) Nebyl-li nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, nebo ten, kdo je stížen duševní poruchou, způsobilý ovládnout své jednání a posoudit jeho následky, má poškozený právo na náhradu, je-li to spravedlivé se zřetelem k majetkovým poměrům škůdce a poškozeného.

(§ 2921)

Společně a nerozdílně se škůdce nahradí škodu i ten, kdo nad ním zanedbal náležitý dohled. Není-li škůdce povinen k náhradě, nahradí poškozenému škodu ten, kdo nad škůdce zanedbal dohled. (*třeba skautský vedoucí*)

(§ 2922)

Kdo se uvede vlastní vinou do takového stavu, že není schopen ovládnout své jednání nebo posoudit jeho následky, nahradí škodu v tomto stavu způsobenou. Společně a nerozdílně s ním nahradí škodu ti, kteří jej vlastní vinou do tohoto stavu přivedli. (*jinak řečeno, opilost není výmluva*)

3.3 Trestné činy

O co jde?

- Jde o nejzávažnější porušení práva, tedy o ohrožení zájmů chráněných společností (státem). Všechny druhy trestných činů včetně jejich znaků (skutkové podstaty) a možné tresty jsou stanoveny v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník v platném znění.
- trestný čin = zaviněné jednání - definované v trestním zákoníku jako trestný čin
- o vině a trestu rozhoduje vždy soud na základě obžaloby podané státním zástupcem
- trestné činy vyšetřuje Policie ČR

Pokud nás chce Policie vyšetřovat/vyslechnout

- > máme povinnost vypovídat pravdivě jako svědek a poskytnout součinnost (vydat důkaz apod.)
- > ale nejsme povinni vypovídat proti sobě nebo osobě blízké
- > nejsme povinni Policii poskytovat součinnost proti sobě (např. vydat listiny, vzorek krve, apod.)
- > máme právo žádat přítomnost našeho obhájce (tj. zavolat mu a vyčkat jeho příchodu),
- >> Policie je povinna nám ho zajistit jen u závažných tr. činů + vždy, když jsme zbaveni svobody
- > pokud má být vyšetřována činnost svěřeného dítěte, vždy kontaktovat vedení střediska a rodiče!

Kdo může být stíhán?

Trestně právní odpovědnost fyzických osob se liší dle jejich věku:

a) mladší než 15 let

- osobu mladší než 15 let nelze trestně stíhat

b) člověk starší 15 let

- o je plně odpovědný za své chování před zákonem

Zavinění

V trestním zákoně jsou uvedeny ještě další podmínky, které musí být splněny, aby protiprávní jednání mohlo být označeno za trestný čin a ten, kdo jej učinil, za pachatele. K tomu, aby bylo protiprávní jednání označeno za trestný čin, vyžaduje zákon, aby bylo prokázáno zavinění.

Druhy zavinění

1. úmyslné = vím a chci

2. neúmyslné/nedbalostní = nevím nebo nechci, ale vědět jsem měl, popř. neměl jsem lehkověšně spoléhat

Oznamovací povinnost platí na některé trestné činy vyjmenované v § 368 trestního zákoníku. Nevztahuje se na trestné činy, které spáchala osoba blízká (rodič, sourozenec, partner...). Za porušení ohlašovací povinnosti hrozí až 3 roky vězení.

Pachatel, spolupachatel a účastník trestného činu

Byl-li trestný čin spáchán společným jednáním dvou nebo více osob, odpovídá každá z nich, jako by trestný čin spáchala sama (spolupachatelé). Totéž platí pro pomocníka, návodce, organizátora.

Okolnosti vylučující trestnost

- Věk

Kdo v době spáchání činu nedovršil patnáctý rok svého věku, není trestně odpovědný.

- Nepříčetnost

Kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho nebezpečnost pro společnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.

- Krajiní nouze (trestní)

Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému tr. zákoníkem, není trestným činem.

> Nejde o krajiní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil.

> Nejde o krajiní nouzi, také jestliže ten, komu nebezpečí hrozilo, je povinen je snášet.

- Nutná obrana (trestní)

Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájem chráněný tr. zákoníkem, není trestným činem.

> Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.

Na co si dát pozor jako skautský vedoucí?

Z předchozího textu je zřejmé, že už od 15 let mají skauti spoluzodpovědnost i při oddílových činnostech. Není tedy pravda, že při každém průšvihy je namočen jen vedoucí oddílu. Za konkrétní věc může podle situace odpovídat buď jen vedoucí oddílu nebo více osob současně nebo klidně pouze samotný skaut. Vždy záleží na posouzení soudu (v případě trestných činů) nebo jiných příslušných orgánů (v případě přestupku).

V naší skautské praxi musí mít každý starší 15 let na vědomí, že nese odpovědnost za jemu svěřené osoby. Pokud se svěřenému dítěti na skautské akci něco stane a vedoucímu je prokázáno zavinění, může být vedoucí potrestán. Zavinění přitom může být i pouze nedbalostní, například zanedbáním nějaké povinnosti.

V každém případě je na všech oddílových akcích zakázáno požívání alkoholických nápojů. Alkohol je totiž přetěžující okolnost!

Jak to vypadá v praxi?

!!! V úvahu v žádném případě nepřípadá akce konaná načerno bez vědomí vedoucího – pokud by např. rádce na vlastní pěst podniknul třeba družinovou výpravu a něco se stalo, je velmi pravděpodobné, že by veškerá odpovědnost padla na něj. V praxi vedoucí oddílu ví, kdy máte pravidelné družinové schůzky. Pokud by se mimo tento obvyklý čas měla konat nějaká jiná akce družiny (nebo třeba i schůzka byla výjimečně přeložena na jiný den), je nutné, aby o tomto byl vedoucí oddílu dopředu **informován** a aby akci **odsouhlasil**. V případě nerespektování této věci by kromě právních následků došlo zcela jistě i k pošramocení pověsti oddílu.

!!! Není žádoucí dělat bez dozoru dospělé osoby s dětmi některé "rizikové činnosti" –

typicky se jedná o koupání, slaňování nebo výpravy na kolech. U těchto aktivit by měl být přítomen někdo dospělý z oddílu, kdo je dostatečně proškolený (ideálně člověk s vůdcovskou zkouškou).

!!! Vždy je při činnosti s dětmi potřeba jim vysvětlit, jak se co má dělat. Jako příklad můžeme uvést štípání dřeva. Pokud se vlče poraní při práci se sekerou a vyjde najevo, že mu nikdo neřekl, jak s ní má pracovat, je to pro dozor (což může být i rádce) vždy přitěžující okolnost. Naopak pokud rádce vlčeti dopředu jasně řekne, co má a co nemá se sekerou dělat, má v případě úrazu výrazně lepší pozici a vina bude spíš v neposlušnosti vlčete.

!!! Nemělo by se stávat, že ponechám družinu při nějaké činnosti zcela bez dozoru. Mám tím na mysli třeba následující situaci. Mám za úkol připravit s družinou slibový oheň a pošlu družinu (v níž není nikomu 15 let) do lesa, aby pokáceli soušku. Souška při pádu zlomí někomu nohu. V tomto případě by rozhodující část viny byla nejspíš na mně, který jsem družinu do lesa posla

4 Další důležité předpisy

4.1 Úmluva o právech dítěte

Přijata roku 1959 v OSN, v ČR byla roku 1990 začleněna do právního řádu

- pro účely této úmluvy se dítětem rozumí každá lidská bytost mladší 18 let
- státy se zavazují respektovat a zabezpečit práva stanovená touto smlouvou každému dítěti nacházejícímu se v jejich jurisdikci bez jakékoliv diskriminace podle rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního, etnického nebo sociálního původu, majetku, tělesné nebo duševní nezpůsobilosti
- zájmy dítěte musí vždy být předním hlediskem při jakékoliv činnosti týkající se dítěte
- státy uznávají, že každé dítě má přirozené právo na život
- státy zabezpečují dítěti, které je schopno formulovat své vlastní názory, právo tyto názory svobodně vyjadřovat ve všech záležitostech
- oba rodiče mají společnou odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte
- dítě má právo na bezplatné a povinné základní vzdělání

Příklady konkrétních práv dítěte:

čl. 31: dítě má právo na odpočinek a volný čas, na účast ve hře a oddechové činnosti odpovídající jeho věku

čl. 37: žádné dítě nesmí být podrobeno ... krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání.

čl. 27: dítě má nárok na životní úroveň nezbytnou pro jeho tělesný, duševní, duchovní, mravní a sociální rozvoj. Rodiče nesou v rámci svých schopností a finančních možností základní odpovědnost za zabezpečení životních podmínek nezbytných pro rozvoj dítěte.

4.2 Rodičovská odpovědnost

Rodiče jsou povinni důsledně chránit zájmy dítěte, řídit jeho jednání a vykonávat nad ním dohled odpovídající stupni jeho vývoje. Mají právo užít přiměřených výchovných prostředků tak, aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a jakkoli ohroženo jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj.

Rodičovská odpovědnost přiměřeně platí i pro osoby v jejichž péči dítě dočasně je (např. vedoucí) !!

Na co dát pozor:

Je-li mezi rodiči spor o výkon rodičovských práv (při rozvodu aj.), je žádoucí mít jasná a oběma rodiči podepsaná pravidla (kdo vyzvedává dítě, koho kontaktovat...)

Pokud je dítě soudem svěřeno do péče jen jednoho rodiče - je rozhodující pouze jeho vůle.

Pokud máme dojem, že jsou práva dítěte porušována:

<https://www.youtube.com/watch?v=8CD0YCoFbn8&list=PLBJCztP8Ckocso35Yv8nvxAK9NnS8UMSS>

4.3 Ochrana osobních údajů

Osobní údaj = je informace týkající se určitého subjektu údajů a to zejména číslem, kódem nebo více specifickými prvky (údaj, pomocí něž můžeme **určit osobu jako jednotlivce**. Tj. jde např. o RČ, ale ne o

křestní jméno)

Citlivý údaj = osobní údaj, který vypovídá o národnostním nebo etnickém původu, členství v politických stranách, o zdravotním stavu, sexuální orientaci či náboženském přesvědčení

Jak nakládat s osobními a citlivými údaji dětí?

Povinnosti správce:

- zpracovávat pouze pravdivé a přesné údaje
- shromažďovat osobní údaje pouze ke stanovenému účelu a uchovávat pouze na nezbytnou dobu
- zpracovávat osobní údaje pouze v souladu s účelem, k němuž jsou shromážděny
- mít pokud možno souhlas subjektu údajů ke zpracování jeho osobních údajů
- zabezpečit osobní údaje tak, aby nemohlo dojít k neoprávněnému nebo nahodilému přístupu k nim či k jejich dalšímu zpracování, změně, zničení...

4.4 Lesní zákon a ochrana přírody

Lesní zákon = 289/1995 Sb. ve znění pozdějších předpisů

Obecné používání lesů: každý má právo do lesa volně vstupovat a volně se v něm pohybovat, sbírat pro svou potřebu lesní plody a volně položenou klest, to vše pochopitelně za předpokladu, že v lese nebude rušit zvěř, poškozovat porost atd. Sbírat silné větve nebo dokonce kácet i suché stromy je možné pouze s povolením.

Zakázat nebo omezit vstup do lesa může pouze úřad pověřené obce (resp. krajský úřad), např. z důvodu zvýšeného výskytu vztekliny apod. Rovněž tak obdobná pravidla platí např. v lesních školkách, oborách, lesích, ve kterých je vojenské nebo vodárenské ochranné pásmo apod. V takových případech je nutné tyto zákazy a omezení respektovat.

Volné užívání lesů však neznamená, že můžeme v lesích s dětmi volně tábořit, pořádat různé hry či závody. Na toto se totiž obecné užívání lesa, které je popsáno v předchozím textu, nevztahuje. V konkrétním případě je nutné se podívat do zákona, a pokud zákon tuto situaci neupravuje, dohodnout se s majitelem. Obecně platí, že hromadné akce (závody) byste měli nahlásit už 30 dnů předem.

V lese a jeho blízkosti (do vzdálenosti 50m) nelze rozdělovat a udržovat otevřený oheň, výjimkou je rozdělování ohně na vyhrazeném místě (ohništi) nebo s povolením majitele lesa.

Ochrana přírody a krajiny = 114/1992 Sb.

Tento zákon vychází z předpokladu, že chráněné jsou všechny druhy rostlin a živočichů vyjma případů stanovených zvláštními předpisy. Zákon dále vymezuje kategorie zvlášť chráněných území (např. národní parky, chráněné krajinné oblasti, přírodní rezervace aj.), pro které stanoví zvláštní režim

Pro nás je podstatné to, že v těchto zvlášť chráněných územích platí různá omezení, která bývají podrobně vymezena v návštěvních řádech

Pro mnohé činnosti v těchto zvlášť chráněných územích je třeba povolení orgánu ochrany přírody

Prováděcí předpisy k zákonu vypočítávají všechny druhy rostlin a živočichů, které jsou zvlášť chráněny a které nemůžeme např. volně trhat, přesazovat, hubit apod.

Porušení tohoto zákona je postíženo jako přestupek vysokou pokutou, v případě závažnějšího porušení může jít i o trestný čin.

Co z těchto zákonů vyplývá pro mě?

- 1) Hajný / myslivec / majitel lesa - nás pouze z rozmaru vyhodit nemůže
- 2) Soušky (i stromy) můžeme kácet s povolením majitele lesa (viz § 20 odst. 1) písm. d))
- 3) Oheň můžeme rozdělat mimo vyhrazená ohniště jen se svolením majitele lesa (viz - písm. k))

4) Tábořit v lese nelze - lze snad (!) přespát v malém počtu (cca 5 osob?) bez stanu a ohně, avšak v rezervacích / CHKO / NP nelze obvykle ani přespát

